

על מצבך של הליצן

אשה אחת רואה ליצן נשען על אחד מעמודי אוהל- הקירקס ובוכה. האשה ניגשת אליו ושואלת אותו: "מה יש, מה קרה?" "שום דבר", עונה הליצן, "אני נח קצת." לא הצחיק אותכם, הא? אין דבר, אני עוד אצחיק אותכם עד שייצא לכם קפה מהאף. אני אצחיק אותכם עד שתבכו. אני אצחיק אותכם עד שתצחקו. לא יעזור לכם כלום. אני מכיר אותי. אבל לפני זה אני רוצה להגיד לכם שגם אותי הבדיחה הזאת לא הצחיקה. בדיחות בכלל לא מצחי- קות אותי. בעצם, שום דבר לא מצחיק אותי. אני לא צוחק לעולם. אני אפילו לא מחייך, לא מגחך, לא כלום. האמת היא שבפנים אני צוחק כמו משוגע, אבל בחוץ אני עצוב כמו נורמאלי. לא. בעצם בפנים אני צוחק כמו נורמאלי, אבל בחוץ אני עצוב כמו משוגע. זה לא שאני עצוב באמת. מי עצוב באמת? אף אחד. נו, אז ככה גם אני. אבל מה — אני מוכרח להיות עצוב. אין לי ברירה — המעמד מחייב.

חה - חה - ג'יח
חה - חה - חה
ג'יח - חה - חה
ג'יח - ג'יחה

ופה אולי המקום לספר שיש לי המון חברים שהם אלופים במישחקי-מילים. יש להם בבינה, במרתף, שול- יוצ'מילים, והם כל הזמן מתאמנים. ואז, כשהם יוצ' אים בחברה, הם תמיד מוכנים, תמיד מבריקים, תמיד שנונים, תמיד מצחיקים. והנה, אם עד עכשיו הם עוד איכשהו החזיקו מעמד, הרי עכשיו — בפני מילה כמו "מעמד" — הם כבר לא יכולים לעמוד, וזה נשמע ככה:

אני: ...אבל מה — אני מוכרח להיות עצוב. אין לי ברירה — המעמד מחייב.
מוכן: המעמד מחייך. לא מחייב.
מבריק: מה עמד? מה עמד?
שנון: מעמד-חום!
מצחיק: מעמד הפועלים.
מוכן: מה, גם פה אלים? אי-אפשר עם האלימות הזאת.
מבריק: כן, היה פה סלרי אחד, מאד אלים. סלרי אלים.

הו - חה - חה
הו - חה - הוח
הו - הו - חה
גהו - הוח - חה

שנון: אה ווי, סה לה רי!
מצחיק: המעמד מחייב — בצרפתית זה נובלס פילטר.
מוכן: מה, נובלס פילטר?! חשבתי שהוא מת מזמן.
מבריק: מי זמן? מי זמן?
אני: זמן אמריקאי, פופ קורן, אח של אבי קורן, קודם קראו להם קורנפלקס, פופ קורנפלקס, אבל הער- בים, שלא יכולים להגיד פ"א, קראו לו בוב, בוב קנדי, על שם יד קנדי, והסיסמה שלו בבחירות היתה הגידו קן לדי, יד קנדי זה על יד יד טרומפלדור, ממש יד על יד, אני מבקש לשים רגל על רגל, לשלב ידיים, צריך

לשלב ידיים בחברה, אחרת יהיה פער, פער-הדורות, זה על יד שער-הפרחים, שער, גול, דה-גול, שתיים- אפס...
שוב קרעתי אותם.
אבל לא משנה. איפה הייתי? הא, כן, — המעמד מחייב. ליצן חייב תמיד להיות עצוב. זה כתוב בכל הבדיחות. במחנה-הטירונות של הליצנים יש אפילו שלט גדול, "הליצן הוא מיקצוען — שמור על עצבונך!" אז אשה אחת ניגשת אלי ושואלת: "תגיד, למה אתה עצוב?" "אני?!", "אני עונה, "אני לא עצוב. יש לי רק פרי- צוף כזה."
שוב הצחקתי אותה. כל הכבוד לי, באמת. בכל מצב יש לי בדיחה. וכולם סיבוי צוחקים. וזה באמת נפלא.

גחח - גוח
גחו - גחי - גח
גח - גח - גח
גחו - גחו

הנה, השבוע הייתי באיזה מקום והיו כל מיני אנ- שים. אבל אני רציתי לדבר דווקא עם דרוו. אתם לא מכירים אותו, אבל יש לו פרצוף עצוב, ואני ידעתי שרק הוא יבין אותי. אבל איך שאני מתיישב לידו בא חיים, שיש לו פרצוף מחייך, ומתחיל להראות לי, בשתיים- בלילה, תמונות שהוא צילם את יפה, שגם לה יש פרי- צוף מחייך. להלן פרוטוקול השיחה:

חיים: (מחייך) תראה איזה תמונות.
אני: (עצוב) לא. אתה לא מתכוון ברצינות.
חיים: (מחייך) מראה לי תמונה.
אני: (עצוב) יופי, יופי.
חיים: (מחייך) מראה לי עוד תמונה.
אני: (עצוב) יופי, יופי.
חיים: (מחייך) מראה לי עוד תמונה.
אני: (עצוב) אתה יודע שאתה נודניק! (חיוכים בקהל).
חיים: (מחייך) מראה לי עוד תמונה.
אני: (עצוב) תגיד, למה דווקא אני? (גיחוכים בקהל).
מה עשיתי לך? (צחוק בקהל).
חיים: (מחייך) מראה לי עוד תמונה.
אני: (עצוב) למה שלא תראה לאיתן? (לאיתן) איתן, אתה כבר ראית את התמונות? (צחוק בקהל).
באמת יפות. (לחיים) תראה לו, תראה לו.
חיים: (מחייך) מראה לי עוד תמונה.

הי - הו - הי
חה - חיח
חיח - הי - הוח
חיח - חה - הו

אני: (מתחיל להתעצבן) הנה, אילנה, אילנה מתה לראות את התמונות! (לאילנה) נכון אילנה? (צחוק רם בקהל).
חיים: (מחייך) מראה לי עוד תמונה.
אני: (מתעצבן לגמרי) די, באמת! תראה למישהו אחר. אולי לרוני. רוני נורא אוהב לראות תמונות של יפה בלילה (צחוק אדיר בקהל).
חיים: (מחייך) מראה לי עוד תמונה.
אני: (שבור, אך מנסה להתאושש) יופי, יופי חיימי- ק'ה. עכשיו תראה תמונות לדודה עירית. דודה עירית תמיד אוהב תמונות של חיימק'ה. גם לתת לו סוכריה (צחוק אדיר וממושך בקהל).
חיים: (מחייך) מראה לי עוד תמונה.
אני: (קם. צועק) די! (צורח) למה דווקא אני, למה?!?! (פאזזה. מתיישב. בוכה.) למה נולדתי?!?! (פאזזה. שבור. הרוס. מיילל) אמא.....!
שוב הצחקתי להצחיק את הקהל עד דמעות. וזה הרגע הגדול שלי. רגעים כאלו אני לא מחמיץ לעולם. עכשיו אני כבר לא אסתום את הפה לשניה. אני אצחיק אותם עד הסוף.
ואני קם לאט-לאט ממקומי, מלא תחושת הרגע הגדול, ומביץ את המונולוג האינסופי הבא:

אתם צוחקים, הא. זה נורא מצחיק. בראדס רוצה לדבר עם מישהו ולא נותנים לו. מה יכול להיות יותר מצחיק מזה? שום דבר. נכון. אולי רק שמשאית דורסת ילד וקורעת אותו לגזרים. לא, שמשאית דורסת גזר וקורעת אותו לילדים. זה כבר באמת מצחיק. כי מה אני רוצה בסך הכל? באמת, מה אני רוצה? אתם לא

יודעים? גם אני לא. אני רוצה לדבר על החיים. בסך- הכל אני רוצה לדבר על החיים. אני באמת לא מבין למה קיבלתי צל"ש. באמת לא קיבלתי. אף-פעם. אבל אני בכל זאת רוצה לדעת — האם החיים זה באמת מלפפון, או אולי זה בעצם עגבניה, ואולי אפילו הוא

גרד - חה - חה
גרד - גרד - חה
חה - חה - חה
גרד - חה - גרד

היה אומר לי שהחיים זה סלט פירות וירקות וחצילים. ואני יאמין לו. למרות שאני יודע שהחיים זה בקושי מלפפון חמוץ. אבל אני יאמין לו. יש לי ברירה? אז מה? אז בא המלפפון ולא נותן לי לדבר על העגבניה. וזה נורא מצחיק את החצילים. כי חצילים נורא מצחיק אותם שמלפפון מפרע לבצל לדבר עם פילפל על עני- בניה. ואז אני בוכה, אני מתחנן שיעזוב אותי, המל- פפון הירוק והמטומטם והגדול הזה, וזה בכלל מצחיק אותכם. והכי מצחיק אותכם זה שאני בוכה. אתם לא מאמינים לי. לא. אני מאמין לכם שהחיים זה סלט פירות וירקות, אבל אתם לא מאמינים לי שאתם חצילים. אני בוכה ואתם צוחקים. מה אתם חושבים שאני? ליצן? כן.

שוב הם שוכבים על הריצפה. שוב הם מחזיקים את הבטן. שוב הם מייללים מצחוק.
אני לוקח אוויר כדי להמשיך ואז פתאום אומרת אילנה: "אתה יודע, זה כבר מפסיק להיות מצחיק. זה מתחיל להיות עצוב."
אני כמובן לא נישאר חייב ומיד אני עונה: "תיראי, אתם צוחקים, אבל גם אני צריך ליהנות, לא? וההנאה שלי זה לכתב על החבל, להתקרב לסכנה, אל הפחד. כל ליצן הוא עצוב לוליון, הוא הולך על חבל דק מאוד — החבל שבין הצחוק המתוק לבין האמת המרה.

הה - הה - הה
הח - הח - הק
ההה - הח
הח-הק-החה

אני נהנה מההליכה הזאת על החבל, זאת ההנאה שלי: להגיד דברים על הגבול — על הגבול שלכם, על הגבול שלי. אתם צוחקים. אבל גם אני צריך ליהנות, זה הכל, וזאת ההנאה שלי!"

שוב איבדתי את ההומור שלי.
אחר-כך לבד במיטה אני מחליט שכשאני אהיה גדול אני אהיה ליצן על-באמת ואני אודיע מראש לקהל שההופעה היא בדיוק שעה ואני אמתח את השעון ואשים אותו בכיס ואני לא אסתום את הפה לשניה עד שהשעון יצלצל ויקטע אותי באמצע המשפט ואני אחווה קידה קלה וארד מהבמה. זה הכל.

בבוקר, כשאני קם, אני יודע שאני לא אהיה ליצן ושאיני לי בכלל שעון ומקסימום אני אכתוב את מה שאני כותב עכשיו.
אבל אני לא אגמור בזה. אז חבר אחד שלי סיפר שהוא מתכוון לעשות הפ- גנתי-יחיד מול הכנסת ולעמוד שם עם שלט גדול שעליו יהיה כתוב, "אם אתם לא רוצים שלום — אז לפחות תחלקו סמים".

כולם צחקו.

קובי ניב